

Svědectví z vesnice Peremoha

~

The Village Peremoha

by

Jana Karasová

Český rozhlas Plus

SYNOPSIS

Svědectví jedné z rodin z vesnice Peremoha, která byla měsíc pod okupací ruských vojáků

Jana Karasová / Český rozhlas

Zastřelení kamarádi, bombardování i zajetí, to vše zažila jedna ukrajinská rodina za ruské okupace. Když na Ukrajinu 24. února vtrhla ruská invazní vojska, mladí manželé – Naďa s manželem Vovou – byli v Kyjevě. Ještě ten den se sbalili a odjeli za Nadinými rodiči do vesnice Peremoha. Ta leží asi 60 kilometrů na východ od ukrajinské metropole na tahu do města Sumy na hranicích s Ruskem. První ruští vojáci do Peremohy přijeli 28. února. Zůstali měsíc. Rodina z vesnice s názvem "vítězství" vzpomíná, co jim měsíc okupace přinesl a jak ho zvládli přežít.

The Village Peremoha: Remembering the Month under Russian Occupation

Jana Karasová / Czech Radio

Friends shot dead, bombing and captivity – a Ukrainian family experienced all of that during Russian occupation. When the Russian army invaded Ukraine on 24 February, a young married couple, Nadia and her husband Vova, were living in Kyiv. On the same day, they packed up and left for the village of Peremoha to stay with Nadia's parents. The village is situated about 60 kilometres east of the Ukrainian capital, by the road to the town of Sumy on the Ukraine-Russia border. The first Russian soldiers arrived in Peremoha on 28 February and stayed for a month. The family from the village, whose name means "Victory," remember what the month-long occupation caused to them and how they managed to survive it.

Ukrajina se chystá na první soud s ruským vojákem. Generální prokuratura ho viní z vraždy neozbrojeného dvašedesátiletého civilisty v Sumské oblasti. Mrtvé civilisty a 32 dnů okupace má za sebou taky vesnice Peremoha nedaleko Kyjeva, který se Rusové snažili neúspěšně dobýt březnu. Jak život s ruskými vojáky v ulicích vypadal? Kolik po sobě zanechali zbytečných obětí? Přímo na Ukrajině v kulisách rozbombardovaných domů mi o tom vyprávěla jedna z místních rodin. U dnešního Zaostřena vás vítá Jana Karasová.

já: Naďa, její manžel Vova a tatínek Oleg stojí na cestě mezi vesnicí Peremoha a Ruslanov na východě od Kyjeva. Jeden z ruských tanků tady zasáhla střela, skončil na dvě části úplně spálený. No a Naďa má plán, že na dělo, které tady rozrazilo svodidla, pověsí vlajku Ukrajiny jako symbol vítězství.

Naďa: Ta vlajka, kterou pověsíme... tak mě v ní srazila tramvaj, když mi bylo jedenáct. Bylo to při mistrovství Evropy ve fotbale v roce 2012. Byla jsem v ní zabalená a v Kyjevě mě srazila tramvaj.

já: Z auta si vytahuje žebřík. Vlajku se podařilo vyvěsit a teď ještě je potřeb a zabít speciální ceduli – název vesnice. Peremoga, neboli vítězství...

já: Je slunečná neděle 24. dubna. Pravoslavné Velikonoce. Přesně před dvěma měsíci – 24. února - na Ukrajinu vtrhla ruská invazní vojska. Naďa s manželem Vovou byli v té době v Kyjevě. Ještě ten den se sbalili a odjeli za Nadinými rodiči do vesnice Peremoha. Ta leží asi 60 kilometrů na východ od ukrajinské metropole na tahu do města Sumy na hranicích s Ruskem. Naďa čekala, že ruští vojáci se objeví přímo v centru hlavního města a že na vesnici by se před nimi mohli schovat. Nadin manžel Vova se tam přidal k místní domobraně. Ukrajinská armáda se mezitím opevnila za vesnicí směrem na Kyjev na druhém břehu říčky Trubiž. Most, který přes ni vedl, vojáci vyhodili do povětří. Nervózní klid vydržel ve vesnici celkem čtyři dny. První ruští vojáci do Peremohy přijeli 28. února.

já: Stojíme tady na troskách místní tržnice s Vovou, který mi ukazuje sklep, ve kterém se skrývala domobrana. Pod troskami tady zahynulo osm lidí. Mohl tu být i devátý, to mohl být Vova.

Naďa: Byl šéfem domobrany. A domobranci zastřelili ve stejnou dobu, kdy k nám přiletěla raketa Grad. Přišli k nim a všechny postříleli. Vova ale odjel domů hasit požár po dopadu rakety. Kdyby k nám nespada, tak by byl s ostatními domobranci mrtvý.

Vova: Nestihl jsem se sem vrátit. Když se tady začalo bojovat, tak jsem byl bez zbraně a nestihl jsem doběhnout zpět. Stačila minuta a skončil bych jako ostatní.

Zahynulo tady celkem osm lidí, jeden z nich byl ruský voják, pět členů domobrany a další dva lidí. A teď se tady díváme na díru v zemi, zničenou budovu, jsou tady i přinesené kytky. Na zemi se tady válí kousky cihel, dřeva, ocelových konstrukcí a skelné vaty. Je tady i rozbité auto, které na čelním skle díry po střelbě. Před autem tady stojí i dětská sedačka.

Naďa: První den, když Rusové přišli, tak jsme čekali, co bude. Začala se šířit různá šeptanda. Dostávaly se k nám různé překroucené informace. Že Rusové chodí dům od domu, že střílí muže, že berou auta...

Ukraine is getting ready for the first trial of a Russian soldier. The General Prosecutor's Office has accused him of murdering an unarmed 62-year-old civilian in the Sumy area. Dead civilians were also left behind after 32 days of occupation of Peremoha, a village near Kyiv, the capital city, which the Russians unsuccessfully tried to conquer in March. What was life with Russian soldiers like? How many needless dead did they leave behind? I was told about it in Ukraine, with bombed houses for background, by one of the local families. Welcome to today's *Zaostřeno*. My name is Jana Karasová.

Documentarist: Nadia, her husband Vova and father Oleg are standing on the road between Peremoha and Ruslanov, two villages east of Kyiv. A Russian tank was hit by a missile here, broken into two parts and burnt totally. Now, Nadia is planning to hang a Ukrainian flag, as a symbol of victory, on the cannon that hit the guardrail. **Nadia:** The flag we're going to hang here... I was wearing it when I was hit by a tram at the age of eleven. It was during the 2012 European Football Championship. I was wrapped in it and got hit by a tram in Kyiv.

Documentarist: She takes a ladder out of her car. The flag has been hung and now it's time to attach a special sign saying "Peremoha," which is the name of the village and which means "victory."

Documentarist: It is a sunny Sunday, 24 April, Orthodox Easter. Exactly two months ago, 24 February, Ukraine was invaded by Russian troops. At that time, Nadia and her husband, Vova, were in Kyiv. On the same day, they packed their things and left for Peremoha to stay with Nadia's parents. The village is situated about 60 kilometres east of the Ukrainian capital, on the road to Sumy, a city on the Ukraine-Russia border. Nadia thought that the Russian soldiers would appear in the centre of the capital and that she and her husband could be safe in the village, where Vova joined the local militia. Meanwhile, the Ukrainian army fortified itself outside the village, in the direction to Kyiv, on the other side of the Trubizh River, having blown up the bridge over it. The village remained quiet, though nervous, for four days. The first Russian soldiers arrived in Peremoha on 28 February 2022.

Documentarist: We are standing on the ruins of the local marketplace with Vova showing me the cellar where the militiamen were hiding. Eight people died under the ruins and Vova could have been the ninth.

Nadia: He was head of the militia. And the Russians killed the militiamen at the same time that a Grad missile hit a place near our house. The Russians came and shot them all. But Vova had gone home to put out the fire after the missile hit the ground. If it had not fallen down near our house, he would have died with the other militiamen.

Vova: I didn't manage to return. When the fighting started, I didn't have a weapon and I didn't manage to run here. Just a minute earlier and I would have died with the others.

A total of eight people died here: a Russian soldier, five militiamen and two other people. Now we are looking at a hole in the ground and a destroyed building. Someone has put some flowers here. There are pieces of brick, wood, steel structures and glass wool. There is also a damaged car with holes after bullets in its windscreen. There is a child seat in front of the car.

Nadia: On the first day when the Russians arrived, we had no idea what would happen. There were a lot of rumours. We got different misinformation, such as that the Russians were going from house to house, shooting the men and stealing cars...

já: Žádná ruská návštěva se ale zatím nekonala. A raketa, která zachránila Vovu od smrti na základně domobrany, dům těsně minula.

já: Tady ještě v plotu mají díry po tom, co na pole, které mají za domem, dopadla raketa Gradu. Tlaková vlna jim dokonce zkřivila branku.

Vova: Tady to je úlomek z Gradu, který k nám přiletěl. A tady je nějaký další. Je na něm značka... Ještě musíme zjistit, co to je za zbraně... Ale toto jsme posbírali na zahradě.

já: Od té chvíle, kdy přiletěla na pole za domem ruská raketa, byla rodina bez elektřiny. V ulicích Peremohy se na začátku března objevila ruská vojenská technika a vesnice se ocitla přímo na bojové linii. Rusové se podle otce Olega pokusili ukrajinskou obranu na druhé straně říčky Trubiž prolomit nejmiň třikrát. Celá rodina se přestěhovala do sklepa.

já: Něco tady škrábe. Jdu tady po žebříku do sklepa. Je to taková místnost veliká tak dvakrát tři metry. Mají tady zavařeniny. Jsou tady v jednom rohu brambory a paní Olja mi ukazuje, že jich tady ještě bylo víc a naskládali na ně matrace a na nich spali. A potom taky měli matrace, na poličkách ve kterých jsou teď zavařeniny.

Olja: První den jsme tu spali v šesti, sedmi lidech. Tady jsme měli brambory a červenou řepu. Trochu jsme to porovnali a zakryli. Tady ty police byly taky zakryté, na těch se spalo. Naštěstí máme dost matrací. Tak jsme tu naskládali matrace a spali jsme na nich.

já: V následujících dnech se otec Oleg, Naďa i Vova přestěhovali zpět do domu a doufali, že když začne ostřelování, stihnou doběhnout do sklepa. 8. března se bez plynu a bez elektřiny ocitla celá vesnice.

Oleg: Máme vlastní studnu. Když je elektřina, tak máme i vodu. Elektřina ale nebyla. Ale měli jsme elektrický generátor. Pouštěl jsem ho tak na dvě tři hodiny denně.

Olja: V celé ulici byla voda právě jen u nás. Sousedí k nám přinesli kyblíky. Na dvě hodiny denně jsme zapnuli generátor a všem jsme nabrali vodu. A ten, kdo měl, tak k nám nosil benzín.

Naďa: Všichni z ulice si k nám taky chodili dobíjet telefony.

já: Když se ale Naďa chtěla připojit k internetu nebo někomu zavolat, musela do podkrovní domu. Rodina se brzo naučila podle zvuku rozeznávat, odkud a kterými zbraněmi vojáci střílí.

Naďa: Byla jsem v patře, tak najednou... Tak běžím dolů. Slyším, jak střílejí gradem ze strany od Rusanova... A i když byli ve vesnici, tak taky ostřelovali gradem. Na zahradu nám něco přiletělo, k rybníkům a k firmě, co je za naším domem...

já: Ruským raketám neunikl ani místní dřevěný kostel. Ten tady podle Olega stojí už od 19. st. a přežil 1. a 2. sv. válku. Ale teď ve stěně má obří díry, rozlámané dřevo, vysklená okna. Díra po jedné z raket je asi metr od vchodu do kostela.

Kněz Olexandr: Spadlo to tu 5. března. Ale poškodilo to jen část kostela. Později na něj stříleli přímo tanky. Když na začátku přiletělo něco dovnitř, tak to jen porozbýjelo okna.

Documentarist: However, no Russian visitors came at that time. And the missile that had saved Vova from death at the militia base missed the house narrowly.

Documentarist: They still have holes in their fence caused by the Grad missile hitting the field behind the house and the pressure wave even bent their gate.

Vova: This is a fragment of the Grad missile. And here's another one. There's a mark on it. We must find out what kind of weapon it was... This is what we picked up in the garden.

Documentarist: After that missile hit the field, the family was without electricity. Russian military vehicles appeared in the streets of Peremoha at the beginning of March and the village found itself on the battle line. According to Nadia's father, Oleg, the Russians tried to break through the Ukrainian defence on the other side of the Trubizh at least three times. The whole family moved into the cellar.

Documentarist: There's something scratching. I am climbing down the ladder into the cellar. It is a room of about two by three meters. They have some preserves here. There are potatoes in a corner and as Olya explains, there were more of them and they put their mattresses on them. And they also had mattresses on the shelves on which there are now preserves.

Olya: On the first day, there were six or seven of us sleeping here. We had potatoes and beetroot here. We levelled them a bit and covered them. Those shelves were covered, too, and we slept on them. Fortunately, we had enough mattresses, so we put them in here and slept on them.

Documentarist: On the next days, Oleg, Nadia and Vova moved back into the house, hoping that if shelling started, they would be able to run to the cellar. On 8 March, the whole village was without gas and electricity.

Oleg: We have our own well. If there's electricity we have water, too. But there was no electricity. Fortunately, we had a power generator. I would turn it on for two or three hours a day.

Olya: We were the only ones who had water in the whole street, so the neighbours would come here with buckets. We would turn on the generator for two hours a day to pump water for everyone. And those who had petrol would bring it to us.

Nadia: Everyone in this street would come here to charge their phones.

Documentarist: However, if Nadia wanted to connect to the Internet or make a call, she had to climb to the attic. The family soon learned to tell by the sound where the soldiers were shooting from and what weapons they had.

Nadia: I was upstairs and suddenly... So I ran downstairs. I heard them shooting missiles from Rusanov... and they would use missiles even if they were in the village. Something fell into our garden, near the ponds and near the business behind our house...

Documentarist: Neither did the local wooden church remain undamaged by Russian rockets. Oleg says it has been here since the 19th century and survived both the First and the Second World War. But now there are huge holes in its walls and there is broken timber and broken windows. One of the rockets left a hole in the wall about a meter from the entrance.

Priest Olexander: It fell down here on 5 March but it only damaged a part of the church. Later on they shot at it from tanks. At the beginning, when something flew inside, it only broke the windows.

já: Baťoška Olexandr. Dveře jsou zabedněné, ale škvírami ve dveřích se teď dívám na neskutečnou spoušť. Zůstávají tam vevnitř ikony, stoly, různé obrazy, ale mezi ni jsou kusy trámů, kusy mříže, všechno je převrácené, polámané. Uprostřed teda zůstal viset lustr.

Kněz Olexandr: S ruskými vojáky se nejde domluvit. Ptal jsem se jich, proč tu všude zaparkovali svou techniku a oni na to: Já si myslím, že na kostel nebudou vaši útočit... Když pak Rusové stříleli na kostel

z tanků, tak jsme měli štěstí, že nic nezačalo hořet. Spadlo to na zem, ale nevznítlo se to. Jinak by nám shořel celý kostel. Hospodin nám dál šanci to tu znovu zbudovat.

já: Vzpomíná kněz Olexandr. V polovině března se měly otevřít humanitární koridory. Naďa a Vova se rozhodli odjet. Báli se, že by mohli Vovu Rusové najít a pomstít se mu za to, že byl v domobraně.

Vova: Lidé chtěli odjet z vesnice sami. Ale auta Rusové ostřelovali. Na internetu se objevila informace, že odtud odjelo pět aut, Rusové je pustili a pak je rozstříleli. Byly v nich i děti. Potom tu začala panika. Rusové tvrdili, že na auta střílela ukrajinská armáda. Potom oznámili, že otevrou zelený koridor. Naši známí jeli... Řekli jim, ať na místě nechají auto, telefony a všechnu elektroniku a nasednout do autobusu, který je odveze. Ale vůbec nevěděli, kde skončí... taky je mohli odvést do Ruska.

Oleg: A u druhého koridoru říkali, že autobusy nepřijedou, ale že pustí auta.

Vova: Takto se to šířilo mezi lidmi. Když se to dostalo k nám, tak jsme se zabalili, sedli do auta a, jak jsme vyjeli, tak v centru vesnice se už začala tvořit kolona... dlouhá kolona. Vyjíždíme z vesnice a Rusové nám říkají, že za kolonu nemají žádnou odpovědnost a jestli nás cestou někdo rozstřílí, tak to je na nás... Naďa se ptala ruského vojáka, jestli jet nebo nejjet, kudy to bude bezpečné. Řekl jí: zůstaňte tady, tady to bude bezpečné. Domluvili jsme se, že i tak pojedeme. A sotva jsme vyjeli, tak vidíme oficiální ukrajinskou kolonu. Měli plné autobusy lidí, my jsme se k nim s auty přidali a odjeli jsme.

já: Vypráví Vova. Z vesnice se podle odhadu místních evakovalo 70 procent lidí. Běžně má Peremoha přibližně 1200 obyvatel. Na začátku války se ale rozrostla. Na venkov se totiž přijely - podobně jako Naďa a Vova - ukrýt některé rodiny z Kyjeva. Když pak chtěli zase z vesnice odjet, ne všem se to podařilo. Zůstala třeba rodina s pěti malými dětmi. Chtěli se evakuovat, ale když se rozšířila zpráva, že autobusy nepřijedou, vrátili se domů a pak už ve vesnici uvízli, vypráví Olja.

Olja: Celá ulice jsme jim vypomáhali. My máme kozy, tak jsme jim nosili mléko. Taky vajíčka do slepic. Měla jsem nějaké zásoby jídla, tak jsme pomáhali.

Oleg: K domu té rodiny Rusové z jedné strany postavili tank, z druhé obrněný transportér... Tak jsme si říkali, že pokud začne ten tank střílet, tak přijde odpověď. A v domě je pět dětí....

já: Oleg a Olja se shodují, že polovinu vesnice okupovali mladí ruští branci, kteří do války jít nechtěli a neměli ani motivaci opravdu bojovat. Byli to podle nich ještě děti. Osmnáctiletí kluci, kteří se nestačili divit, že je ve vesnici plyn

Documentarist: The door is now boarded up but I am looking through a crack in it at the unbelievable scene of devastation. There are icons, tables, different pictures, pieces of timber and iron bars and everything is upside down and broken. Only the chandelier is still hanging in the middle.

Priest Olexander: You can't make an agreement with Russian soldiers. I asked them why they had parked their vehicles here and they said: "We think your troops won't attack the church..." When, later on, the Russians were shooting at the church from their tanks, we were lucky that nothing caught fire. The projectiles fell down but didn't catch fire. Otherwise, the church would have burnt down. The Lord gave us a chance to rebuild it.

Documentarist: Says priest Olexandr. In mid-March, humanitarian corridors were supposed to be opened and Nadia and Vova decided to leave. They were afraid that the Russians might find Vova and take revenge on him for having been in the militia.

Vova: The people wanted to leave the village themselves, but the Russians would shoot at their cars. There was even information on the Internet saying that five cars had left this place and the Russians shot them to pieces. There were also children in those cars. So, panic set in. The Russians claimed that it was the Ukrainian army who had shot at the cars. Then they announced that a new corridor would be opened. Our friends left... They were told to leave their car, telephones and any other electronic devices there and get on a bus that would take them away. But they had no idea where they might wind up. They could have been taken to Russia...

Oleg: And regarding the other corridor, they said there would be no buses but that they would allow cars to pass through it.

Vova: That was the way information spread among people. When we heard about it, we packed up and got into the car. As soon as we set off, the traffic in the centre of the village was tailing up. When we were leaving the village, the Russians told us they were not responsible for that line of cars and if someone shot us into pieces on our way, it would be our responsibility... Nadia asked a Russian soldier whether to go or not and which way was safe. He said: stay here – it will be safe here. In spite of that we agreed to go on. And we had hardly set off and we saw an official Ukrainian convoy. There were buses full of people, so we joined them with our car and drove away.

Documentarist: Says Vova. The locals estimate that 70% of the people left the village. Normally, Peremoha has about 1,200 inhabitants but at the onset of the war its population increased as some families – like Nadia and Vova – had come from Kyiv to hide there. If they wanted to leave the village later, not all of them succeeded. For example, a family with five small children had to stay. They wanted to be evacuated but when the news spread that no buses were coming, they got stuck in the village, says Olya.

Olya: Everybody in our street helped them. We have goats and hens, so we would give them milk and eggs. I had some food supplies, so we helped them.

Oleg: The Russians parked a tank on one side and an armoured personnel carrier on the other side of that family's house. We thought, if the tank starts shooting, there will be a response, and there are five children in the house...

Documentarist: Oleg and Olya agree that a half of the village was occupied by young Russian conscripts who hadn't wanted to go to war and had no motivation to fight. They say they were still kids. Eighteen-year-olds who were taken aback when they saw there was a gas pipeline in the village

a každý má v domě sprchu. Nejdřív přicházeli a ptali se, kde jsou ve vesnici nacisti. Pak se někteří vraceli a prosili, jestli si můžou hrát se psy, vzpomíná babička Valentina.

Valentina: Jeden voják říká: Já jsem k vám přišel v míru, já vás nezabiju. A ptá se: Máte víno? Víím, že máte... Tak říkám Olje: Jdi a nelej nám víno. Olja přinesla tři skleničky. Nám nalila po trošce a jemu plnou. Ještě se ujišťoval, jestli ho neotrávíme. Tak jsem odpila z jeho skleničky a on ji pak vypil. V tu chvíli začal minometný útok. Olja se chtěla jít schovat do sklepa. A já tomu vojákovi říkám, ať se taky schová. A on na to: Jaký je rozdíl mezi tím, jestli mne zabijí tady nebo jinde? Odpil z další skleničky a říká: Kolik našich hochů tady už umřelo. Takový dobří kluci... Ani to víno nedopil, začal plakat a říká: Je mi třicet let a mám pětiletého syna. Vy máte děti, vnuky a já už svého vlastního syna neuvidím... Žoldnér to byl. Neměl práci, tak se nechal najmout do války, aby si vydělal peníze. Třicet let mu bylo.

Já: Většina žoldnérů se ale podle rodiny chovala mnohem krutěji. Oleg tvrdí, že mezi nimi byli Rusové i muži ze střední Asie. Měli pod kontrolou druhou polovinu vesnice. Olja říká, že se tam báli chodit i branci z jejich ulice. Čím blíž k centru vesnice, tím víc rozstřílených a ohořelých domů, děr po střelbě v plotech a stop po vojenské technice na zahradách a polích.

Já: Rusové tady taky nechali nasprejované různé vzkazy. A jeden z těch vzkazů říká: můj granát bude v tvém sklepe. Právě v těch sklepech, ve kterých se tady lidé schovávali před ostřelováním a bombardováním....

Já: Babička Valentina je sama Ruska. A je na to hrdá. Mladých ruských branců je jí očividně líto. Zároveň dodává, že si je jistá, že pokud by dostali od velitelů příkaz ji zastřelit, tak ji zastřelí. Na velitele je neskutečně naštvaná. A na své známé z Ruska taky. Nevěří jí, co všechno Rusové na Ukrajině způsobili. Nevěří jí, ani vyprávění tom, jak ruští vojáci zničili vesnici, ve které ona sama žije. Vzala proto telefon a začala rozstřílené ulice natáčet a komentovat. Videá a fotky dává na internet.

(zvuk videí z tiktoku)

Já: Největší horor pro rodinu přišel pár dnů před koncem ruské okupace. V té chvíli samozřejmě nikdo z nich netušil, že se ruská vojska z vesnice stáhnou.

Olja: Přišli k nám domů vojáci, vypadali jak FSB: Ukažte nám auto! Tak se podívali na auto a odešli. A druhý den okolo oběda už přišli pro Olega. Už o ně všechno víme – jakým jezdí autem, jakou má přezdívkou...

Oleg: Přesně... jakou mám přezdívkou, kde pracuju, jaké mám jméno i příjmení... Poslali nás – mně, ženu, babičku – na různé strany. Já jsem musel do sklepa. Slyšel jsem, jak bouchají automaty na poklop. Sedím tam a slyším střelbu z automatů za domem. Ženu už neuvidíš. Ani ses s ní nerozloučil. No a pak po pár minutách možná deseti: Pojď ven. Odvedli mne na konec ulice, kde stáli další muži a postavili mne do řady u plotu. Řekli: „Pozor, telekvíz pokračuje. Pozor, otázka: Kdo zná Oleha Fidele? To je moje vesnická přezdívka. Jeden místní řekl, že mne zná. Že jsme byli 28. února v domobraně a že jsem rozkázal házet Molotovovy koktejly po autech, co převážejí naftu. Potom mi svázali ruce. Přiblížil se jeden z vojáků a říká: No tak povídej. Já na to: Už jsem vám řekl, že žádné Molotovovy nebyly. On na to, že mi bude střílet na nohy. Tak jsem mu na to řekl, ať raději střílí do hlavy.

and that everyone had a shower in their house. At first they would come and ask where the Nazis were in the village. "Then some of them would come back here and ask if they could play with our dogs," says grandmother Valentina.

Valentina: A soldier said: "I have come here in peace. I won't kill you." And he asked: "Do you have any wine? I know you do..." So I told Olya: "Pour us some wine, please." She brought three glasses and poured both of us a bit and a full glass for him. He wanted to make sure we wouldn't poison him, so I drank a bit from his glass and then he drank it all. At that time, mortar fire started. Olya was going to hide in the cellar and I told that soldier to hide as well. He replied: "What difference does it make whether they kill me here or somewhere else?" He drank a bit more wine and said: "So many of our boys have already died. Such good guys..." He didn't even drink up and started crying: "I'm thirty and have a five-year-old son. You have children and grandchildren and I will never see my own son again..." He wasn't a mercenary. He hadn't had a job so he had joined the army to make money. He was thirty.

Documentarist: However, the family members say that most mercenaries were much crueler. Oleg says that there were Russians as well as men from Central Asia among them. They controlled the other half of the village. Olya says that even the conscripts from his street were afraid to go there. The nearer the village centre, the more houses shot into pieces and burnt, the more holes in fences and the more traces left by military vehicles in gardens and fields.

Documentarist: The Russians left different messages sprayed on the walls. One says: "My grenade will be in your cellar." It was in their cellars that people would hide from shelling and bombing...

Documentarist: Grandmother Valentina is Russian and she is proud of it. She obviously feels sorry for the young Russian conscripts but she adds she is sure that if they were ordered to shoot her, they would do so. She is terribly angry with their commanders and with her friends in Russia. They don't believe her when she says what the Russians have done in Ukraine. Neither do they believe her story of the Russian troops having destroyed the village where she lives. That is why she started making videos of the village streets with her phone and commenting on it. She posts her videos and photos on the Internet.

(Sounds of videos on TikTok)

Documentarist: The worst horror for the family came a few days before the end of the Russian occupation. At that time none of them had any idea that the Russian troops would leave the village.

Olya: Russian soldiers came to our house, looking like FSB agents. They said: "Show us your car!" Then they looked at our car and left. On the next day, around lunchtime, they came here to get Oleg, saying: "We know everything about him: what car he drives, what his nickname is..."

Oleg: Exactly... what my nickname is, where I work, my first name and surname... They sent us – myself, my wife and granny – to different places. I had to go to the cellar. I heard them banging the cover with their submachines. I was sitting there and heard submachines shooting behind the house. "You'll never see your wife again. You didn't even say goodbye to her." And a few minutes later: "Get out." They led me to the end of the street where other men were standing and they lined me up at the fence, saying: "The TV quiz goes on. Who knows Oleg Fidel?" That's my nickname in the village. A local said that he knew me and that on 28 February we had been in the militia and that I had ordered them to throw Molotov cocktails at cars transporting diesel. Then they tied my hands. A soldier approached me and said: "Go ahead and tell us!" I replied: "I have already told you there were no Molotovs." And he said he would shoot at my legs, so I told him I'd rather be shot in the head.

A on na to odpověděl, co že jsem takový hrdina. Jak se topící stébla chytá, tak říkám: Myslíte si, že kdybych měl na srdci nějaký hřích, tak bych neodjel při evakuaci? A ten vojáka na to, že jsem neodjel, protože mám hospodářství. A já že hospodářství je hospodářství a život je život... Za to, jak jsem s tím vojákem mluvil, mi svázali ruce, zakryli mi oči a pak jsem slyšel: Co tady s tímto? – Ten je na odepsání. A pak mne vedli za ruku pryč. Čepice mi zakrývala oči, ale pod nohy jsem viděl.

já: Oleg mě teď vede cestou, kterou ho ruští okupanti svázaného, se zakrytýma očima, vedli předtím, než ho tedy dali do takové dodávky. ...Teď se díváme přes plot na staré nákladní auto, ve kterém Oleg strávil 3 dny zavřený ruskými vojáky.

Oleg: Posadili mne tam, svázali mi ruce vepředu, svázali mi nohy a zavřeli dveře. Večer mi nabídli jídlo, ale nechtěl jsem. Jen vodu. Mám totiž nemocné srdce po infarktu. Přinesli mi tabletky, které mi měly pomoci, a taky nějaké staré bundy, abych do rána neumrzl. Večer se jeden z nich přišel s tím, že večer přežiješ, ale ráno pro tebe přijde FSB a pak ty tabletky už ani nebudeš potřebovat.

Olja: Já ani nedokážu popsat, jak mi bylo. První dny jsem byla jako v transu. Jen jsem opakovala: Mami, on tu není. Mami, on tu není. Nic jsem nedělala. Nemohla jsem ani pít ani jíst. Nedokázala jsem sedět na jednom místě.

Oleg: Čekal jsem na ráno. Napil jsem se vody, byla chladná. Přes noc v láhvi zamrzla. Otevřeli dveře, ale já jsem se třepal. Ptají se mě: Proč se třepeš? Říkám: Co myslíte proč? Tomu se zasmáli a donesli deku. Pak jsem slyšel rozhovor. No, tak ukaž mi toho žháře. Proč jsou tam ti zastřelení a tenhle je naživu? Oni se snažili zapálit naše kluky. Pak odešli. Za hodinu se vrátili a voják mi říká: Posuň se. Měl jsem svázané nohy, ale pomohli mi, abych se posunul, a dali ke mně dalších šest lidí. Ty muže zavřeli kvůli ostřelování ruských pozic z ukrajinských minometů. Hledali ty, kteří pomáhali při střelbě s naváděním. Podezřelí dávali na jedno místo, a pak čekali, jestli v noci budou střílet minomety nebo ne. Ale minomety stříleli i tak. Prosedl jsem tam tři dny, oni dva.

já: Naďa mezitím dostala zprávu, že všem uvězněným se podařilo utéct. Nakonec se sice ukázalo, že to byla fáma, alespoň na chvíli ale mámu a babičku uklidnila. Když se pak Oleg nepřišel ukázat, ani se neozýval, strach se zase vrátil.

Babička: Jeden večer - Oleg už byl dva dny pryč – říkám Olje. Na nic už nebudeme čekat, zítra ráno zajdu za ruským velitelem. A požádám ho, jestli zetě zabili, ať mi dají jeho tělo. A jestli je živý, tak aby mne k němu pustili a já mu mohla donést léky.

Oleg: Hlídači se střídali. Byli různí... Jeden byl takový drsnější. Říkal, že se nesmím pohybovat, nebo že jestli spatří pohyb, tak hned začne střílet. Ostatní nám dávali najíst, přinesli nám vodu. Když jsme prosili o toaletu, přistavili nám tam kýbl. Byli tam i dva strážní, od kterých jsem slyšel, jak otevřeně sprostě nadávají Putinovi. Byl tam nějaký štáb... možná to byla provokace. Kdo ví... Další hlídači donesli palačinky, ale vodu nám nedali. Tabletky na srdce mi nosili... pravda... a ptali se: Jak je na tom vaše srdce? No a pak – kolem čtvrté ráno slyším, že někdo ťuká. Hlídač přinesl jídlo, byl takový trochu podrážděný. My s chlapy mu říkáme: Proč nás tady držíte? Pustte nás. Hlídač říká: Chlapy, nebojte se. Vy budete žít, ale my asi těžko. Putin nás všechny hodil přes palubu. A sprostě nadával a ještě dodal: My žít nebudeme. A taky říká: Odejdemo za tři hodiny, já vám odemknu dveře. Dřív ale neotvírejte. Pokud vyjdete dřív, bude to váš problém. Počítejte, jak odejdou dvě

And he asked why I was being such a hero. Clutching at straws, I said: "Do you think that if I had done anything wrong, I wouldn't have left during the evacuation?" The soldier said I wouldn't have left because I had a homestead. And I replied that a homestead is a homestead and life is life... To punish me for talking to the soldier like that they tied my hands and covered my eyes and then I heard: "What shall we do with this one? – He's a write-off." And then they took me away. My eyes were covered by my cap but I could see the ground under my feet.

Documentarist: Oleg is now taking me where the Russian occupiers led him, blindfolded, before they put him into a van. Now we are looking over a fence at an old van where Oleg spent three days with Russian soldiers.

Oleg: They sat me down, tied my hands and legs and closed the door. In the evening they offered me some food but I refused it. I only wanted water because my heart is not well after a heart attack. They brought me some pills to help me and some old jackets so that I wouldn't freeze to death overnight. In the evening one of them came and said: "You will survive the night but in the morning, the FSB will be coming for you and then you won't need any pills."

Olya: I can't even describe how I was feeling, the first days I was in a trance. I'd only keep saying: "Mom, he isn't here." I didn't do anything. I could neither eat nor drink. I couldn't even sit still.

Oleg: I was waiting for the morning to come. I drank some water – it was cold as it had frozen in the bottle during the night. They open the door but I was trembling. They asked: "Why are you trembling?" I replied: "Why do you think?" They laughed and gave me a blanket. Then I heard a conversation: "Show me that arsonist. Why have those men been shot and this one hasn't? They tried to burn our guys." Then they left. They returned in an hour and a soldier told me: "Move a bit. My legs were tied so they helped me move and put six more people into the van. Those men were locked up because they had shot at Russian troops from Ukrainian mortars. The Russians were looking for those who had helped to guide the mine shells. They put the suspects in one place and then waited whether there would be any mine shelling. But there was mine shelling in spite of that. I spent three days there; they were there for two days."

Documentarist: In the meantime, Nadia got a message saying that all the imprisoned men had managed to escape. In the end it turned out to be a rumour but at least she calmed down her mother and grandmother for some time. But when they hadn't even heard from Oleg, the fear was back.

Granny: One evening – Oleg had been away for two days – I told Olya: "Let's not wait for anything tomorrow. I'm going to see the Russian commander tomorrow. I'll ask him to give me my son-in-law's body if they killed him. And if he's alive, I'll tell them to let me see him so that I can give him his medicine."

Oleg: The guards took turns. They were different... One was kind of tougher. He said I wasn't allowed to move and if he saw any movement, he would shoot. The others gave us some food and water. When we asked for the toilet, they'd give us a bucket. There were also two guards who I heard swearing openly at Putin. It might have been some provocation, who knows... Other guards brought us pancakes but no water. They gave me some heart pills and asked: "How's your heart?" And then, around four in the morning, I heard someone knock. The guard was bringing food and was kind of irritated. We asked him: "Why are you keeping us here? Let us go." He replied: "Don't worry, guys. You will stay alive while we probably won't. Putin has thrown all of us overboard." And, swearing badly, he added: "We won't stay alive. We will be leaving in three hours. I'll unlock the door for you. But don't open it before that. If you come out of here earlier, it's your problem. As soon as two

kolony, pak můžete ven. Čekáme ty tři hodiny... posloucháme... Slyšíme první kolonu - odjela. Druhá kolona – hodně aut, hodně zvuků. Slyšíme něčí rozkaz: Posádka, nastupte do aut. Pak už bylo ticho – tak jsme vyšli ven.

Nada: A jak táta vyšel zkontrolovat, jestli Rusové opravdu odešli, tak tam našel benzín. A jak máme ten generátor, tak ještě Rusům ukradl benzín.

Já: To bylo 30. března. Ruská armáda se z vesnice stáhla.

Oleg: Třicátého jsme ještě nikam nešli, ale slyšeli jsme, že už přijeli naši vojáci. O den později už přijížděli i dobrovolníci, humanitární pomoc... hodně humanitární pomoci... technici kvůli odminování... tady bylo hodně min.

Olja: Já ještě tři dny, co už to byli naši, spala ve sklepě. Až pak jsem se vrátila do domu.

Babička: Jeden den jsem se pak v noci probudila a slyším zvenku hukot jako by výstřel. Křičím: Oljo, do sklepa, střílejí. A pak ke mně přijde zeť a uklidňuje mne: Babičko, to je bouřka. A pak slyším, jak začalo pršet.

Já: Život Nadiny rodiny se postupně začal vracet k předválečnému rytmu. Před Velikonoci se jim narodilo kůzle. Nada s Vovou zase začali jezdit na návštěvy. Ne všichni z Peremohy ale měli takové štěstí. Jeden dům ve vesnici zničila raketa až na základy. Na místě zbyly jen trosky a kusy cihel po celé zahradě. Ve sklepě zemřela žena, která se tam před ruským ostřelováním ukrývala. Olja taky vypráví o matce, která hledala syna, o kterém vůbec nevěděla, co se s ním stalo. Zmizel 1. března.

Olja: Měsíc ta žena hledala, prosila lidi, aby ji vzali na cestu, kudy jela kolona, že možná bude někde tam. Před pár dny prohledávali trosky obchodu a našli ho tam zavaleného.

Já: Nadina rodina napočítala, že ve vesnici zemřelo nejmíň 20 lidí. Buď skončili v troskách domů po ostřelování, nebo je podle rodiny ruští vojáci přímo zastřelili. Deset místních lidí ještě příbuzní pohřešují. Po bojích tu ale zůstala i těla mrtvých ruských vojáků. Ještě několik dnů po osvobození vesnice zůstávala v příkopu u zničeného mostu.

Já: stojíme před jámou, kde podle Olega bylo několik ruských vojáků, kteří tady zemřeli. A taky místo, kterému říkají ruka družby, protože ruka jednoho z těch mrtvých trčela, přestože ostatní byli překrytí hlínou. Ale teď jsou ta těla vykopaná, odvezená jinde.

Já: Muže, který přivedl ruské vojáky k Olegovi, před několika dny začaly vyšetřovat ukrajinské úřady. Podle Nadi mu hrozí až 15 let vězení. Šlo o jednoho z místních lidí. S ruskými okupanty ho podle ní seznámil spolubydlící, který jim prodával alkohol.

Tolik tedy unikátní svědectví z vesnice Peremoha, která prožila měsíc pod ruskou okupací. Natáčela tam a dobrý poslech dalšího vysílání Českého rozhlasu Plus přeje Jana Karasová.

convoys have left, you can get out.” We had been waiting and listening for three hours. Then we heard the first convoy leave. Then the second one: lots of car, lots of sounds. After that we heard a command: “Soldiers, get in the cars!” Then there was silence, so we got out of the van.

Nadia: And as dad went to check whether the Russians had really left, he found some petrol. So, because we have that power generator, he stole the petrol from the Russians.

Documentarist: That was on 30 March. The Russian troops withdrew from the village.

Oleg: We did not go anywhere on the 30th but we heard that our soldiers had arrived. A day later, volunteers with lots of humanitarian aid arrived. And so did mine clearance technicians. There were lots of mines.

Olya: I kept sleeping in the cellar for three more days after our soldiers had arrived. Only then did I return into the house.

Granny: One night I woke up and heard a noise from outside – like a shot. I shouted: Olya, get into the cellar! They’re shooting.” But then my son-in-law came and calmed me down saying: “It’s only a storm, granny.” And then I heard the first drops of rain.

Documentarist: Nadia’s family’s life gradually began to return to its pre-war rhythm. Before Easter, their goat had a calf. Nadia and Vova started visiting them again. However, not everyone in Peremoha was that lucky. A house in the village was totally destroyed by a rocket. Only ruins and pieces of brick were left all over the garden. A woman died in the cellar, where she had been hiding from the Russian shelling. Olya also told me a story of a mother looking for a son and not knowing what happened to him. He disappeared on 1 March.

Olya: She spent a month looking for him, asking people to take her to the road that the convoy had taken, hoping he might be there. They found him a few days ago under the ruins of the local shop.

Documentarist: Nadia’s family counted twenty dead people in the village. They either died under house ruins after shelling or they were shot by the Russian soldiers. Ten locals are still missing. The bodies of dead Russian soldiers were also left here – they remained in the ditch near the destroyed bridge for a few days after the village had been liberated.

Documentarist: We are standing in front of a pit where Oleg says several dead Russian soldiers were. It is a place they call the “Arm of Friendship” because one of the dead soldiers’ arm was sticking out while the others were covered by earth. But the bodies were dug up and taken elsewhere.

Documentarist: A few days ago, Ukrainian authorities began to investigate the man who led the Russian soldiers to Oleg. Nadia says he might be sentenced for 15 years. He is a local who was introduced to the Russian invaders by his roommate, who sold alcohol to them.

That is the end of this unique report from the village of Peremoha, which lived under Russian occupation for a month. It was recorded by Jana Karasová for Czech Radio Plus.